

Yahudilerde Devlet ve Toplum: Sosyal ve Ekonomik Temelleri

Öz

Toplumların devleti nasıl ortaya çıkardığı cevabı uzun dönemdir sosyal bilimciler tarafından aranan bir sorudur. Bu soruyu cevaplamak için ortaya konan çalışmalar hangi toplumların hangi sebeplerle devlete eriştiği kadar hangi toplumların ne gibi sebeplerle devlete ulaşamadıklarını da incelemektedir. Bu minvalde Yahudi toplumunun tarihi, devletin nasıl kurulduğu ve ortaya çıktığı sorusuna yeni bakış açıları getirmektedir. İsrail toplumunun tarihi, yalnızca kısa bir dönemde devlete sahip olmuş bir toplumun daha sonradan 1948'e kadar devletsiz olarak nasıl varlığını devam ettirebildiği gibi çeşitli soruları da beraberinde getirdi. Bu bakımdan, uzun bir dönem bir devlet çatısı altında yaşamayan Yahudi toplumunun devlet kurarken nasıl aynı zamanda toplumunu da dönüştürdüğü aydınlatılması gereken bir boyut kazanmıştır. Bu çalışma, bu boyutun bir miktar da olsa aydınlatılmasına imkân tanınması üzerine hazırlanmıştır. Çalışmada devletli toplumların sahip oldukları toplumsal yapılar ile Yahudi toplumunun devlet kurma aşamasından öncesi ve sonrası karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak, Yahudi toplumunun devletsiz olarak var olduğu uzun geçmişinin toplumsal yapısını tamamıyla değiştirmesine neden olacak şekilde toplumunu yeniden yapılandığına dair bulgular elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yahudiler, İsrail, Devlet, Devletsizlik, Toplum

Ömer Fuad Kahraman

Arş. Gör., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü. Hatay, Türkiye.

Abdullah Aydın

Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü. Hatay, Türkiye.

State and Society in Jews: Social and Economic Basics

Abstract

The question of how societies have created the state is a long-term question sought by social scientists. The studies put forward to answer this question and also examine which societies was able to reach the state for what reasons and for what reasons the others was not. In this respect, the history of Jewish society brings new perspectives to the question of how the state was established and emerged. The history of Israeli society has brought with it a number of questions, such as how a society with which had a short period of state in time was able to continue to be stateless until 1948. In this respect, it should be clarified how the Jewish community, which has not lived under a state for a long time, has also transformed its society at the same time. This study is based on the fact that this dimension and is tried to make this a little clear. In the study, the social structures of the state-societies were compared with those of the Jewish community before and after the establishment of Israeli state. As a result, findings have been found that the long history of Jewish stateless-society, has restructured its society to cause it to completely change its social structure.

Keywords: Jews, Israel, State, Statelessness, Society

الدولة والمجتمع لدى اليهود: "إسرائيل" دولة من صناعة اليد

ملخص

منذ زمن طويل وعلماء الاجتماع يبحثون عن جواب ل كيفية تأسيس الدول من قبل المجتمعات. الأبحاث التي أجريت في هذا الصدد تبحث عن المجتمعات والأسباب التي دفعت هذه المجتمعات الى تأسيس أو انشاء دولة كما تبحث عن المجتمعات والأسباب التي حالت دون تأسيسها او انشائها لدولة. وفي هذا المنوال تظهر هذه الدراسة وجهات نظر جديدة حول تاريخ المجتمع اليهودي وكيفية ظهور وتأسيس دولتهم. ان تاريخ المجتمع الإسرائيلي، أثار أسئلة عديدة مثل كيفية استطاعة المجتمع الذي كان له دولة لفترة قصيرة الاستمرار في الحفاظ على بقاءه بدون دولة حتى عام 1948. وفي هذا السياق، اكتسبت مسألة كيفية تحويل المجتمع اليهودي الذي عاش لفترة طويلة بدون دولة لمجتمع أيضا أثناء تأسيسه للدولة بعدا يجب اسقاط الضوء عليه. ولقد تم كتابة هذا البحث بشكل يساعد على اسقاط الضوء نوعا ما على هذا البعد. ولقد تمت في هذه الدراسة مقايسة بين الهيكليات التي تمتلكها المجتمعات التي تمتلك دولة لها وبين المجتمع اليهودي قبل وبعد تأسيس دولتهم. وفي نتيجة البحث تم الوصول الى استنتاجات حول إعادة المجتمع اليهودي لتأهيل مجتمعه من جديد بحيث يغير تماما من هيكلية المجتمع اليهودي خلال الفترة الطويلة التي قضاها بدون دولة.

الكلمات المفتاحية: اليهود، إسرائيل، الدولة، بدون دولة

Giriş

İnsanlık tarihinin devletli geçmişinin, henüz devleti icat etmeden önceki çağlarına nazaran oldukça az bir süre içerdığı düşünülse de bugünün devletli toplumları, devlete sahip olmayan diğer toplulukları garip bir gözle seyrederek onlara neredeyse yarım-toplum olma vasfını vermekte pek ivedi davranırlar. Elbette devleti icat etmiş bir toplumun diğer toplumlar karşısında daha ilerlemiş bir sosyal yapıda olduğunu savunmak mümkündür. Bundan, en azından, neredeyse keşfedilmiş dünyanın tamamına hâkim olan devlet yapılanmaları göz önüne alındığında, insanların devletten vazgeçemedikleri ve hatta devlete ulaşabilmek için çaba harcadıklarına dair bir ipucu yakalanmış olacaktır.

Yahudi toplumunda ve geleneksel inancında ise tarihinin çok az bir kısmında devlete sahip olmuş bir topluluğun hem çekmekle yükümlü olduğu bir sürgünün, bu sürgüne sebebiyet vermiş bir suçun ve nihayetinde onları bekleyen nihai bir sonun tasviri vardır. Devlet, özellikle Doğu toplumlarında kutsanmış bir kurum olması hasebiyle kaybedilmesinin beklenmedik felaketlere sebep olacağını düşündürür. Fakat Yahudiler¹, aslında Doğulu bir millet olarak hem dinleri hem de tarihlerinin kutsamasıyla iki kere yücelttikleri devleti kaybetmiş, yıllarca dini inançları nedeniyle çatıştıkları Hristiyan ve Müslümanlarla birlikte yaşamış; tüm bunlara rağmen de “devletsiz toplum” olarak da hiçbir zaman dağılarak yok olup gitmemiştir.

Yahudilerin neden ve nasıl yıllarca kendilerini düşman olarak gören toplumların arasında, en sonuncusu Holokost olarak adlandırılmış, defalarca kez gerçekleştirilmiş şiddet olaylarına maruz kalmış, en azından aralarında yaşadıkları toplumlarca dışlanmış olmalarına rağmen dağılmadıkları, farklı coğrafyalarda yine de Yahudi olmak bilincini muhafaza ederek tutundukları sorusu sosyal bilimciler tarafından incelenen bir meseledir. Bu çalışma da bu literatüre bir katkı sağlamak amacıyla hazırlanmış, lakin konunun geniş bir yelpazeyi içermesinden mütevellit, detaylar konunun uzmanlarına bırakılmıştır. Bu sebeple çalışmamız, konuya ilgi duyanlar için sadece bir giriş niteliği taşıyacak, fakat İsrail Devleti’ni ve değişimini özelde devlet toplum bağlamında tahlil etmek amacını güdecektir.

¹ Bir başka doğulu millet olarak Çingeneri de saymak mümkündür. Zira en az Yahudiler kadar, belki daha fazla bile, farklı coğrafyalarda farklı toplumlarla yan yana yaşamışlardır. Bu çalışmanın konusu Yahudiler üzerine olduğu için bu meseleyi şimdilik göz ardı etmekte fayda görüyoruz.

Erken Dönem Yahudiler’de Devlet ve Toplum

Yahudilerle ilgili yürütülen sosyopolitik çalışmalar, Yahudilere kendi kimliklerini ne kadar erken edindiklerine değinmeden geçemez. Zira bu kimlik, “Yehuda”nın çocukları olmak üzere dini bir kimlik ile bütünleşmiş etnik² bir potayı tanımlar (Gürsoy ve Çapçioğlu, 2009: 118-119; Kimmerling, 1999: 340; Davies, 2006: 144). İnanışları gereği kendilerini seçilmiş, insanlığa liderlik edecek bir millet olarak gören Yahudiler, kendi dinlerini de ancak irsî yollarla aktarılan bir patrimonyal sisteme bağlamışlardır. Liderlik, Yahudilerin insanlara iyiliğe giden yolda öncülük etmeleri manasındadır ve Yahudilerin geleneksel inançlarında kendilerine bu konuda özellikle bir hedef belirlediği söylenebilir (Hadawi, 1990: 26-40). Bu amaçla, kendilerine vaat edildiğini iddia ettikleri topraklarda ilk Yahudi devletini kurmuşlardır. Kurdukları devlet, Sion³ adıyla anılan bölgede, Yahudi veya İsrail Krallığı adıyla anılan, antik Helenistik krallıklarla ve Romalılarla mücadele ederek yıpranıp (Erdemir ve Erdemir, 2010: 120-129) yıkılmıştır.

Yahudiler, Yahudilik temelinde bir devlet kurmazdan evvel, Elias Canetti’nin⁴ tespitine göre, edindikleri millet-topluluk olma bilinci⁵ sayesinde hayatlarını iki kavramla özdeşleştirilebilecek şekilde kurguladılar: kum ve

² Bu din-kimlik bütünleşmesinin daha sonraları zayıfladığı, seküler ve milliyetçi bir İsraililik kimliğinin daha yaygın hale geldiği; hatta Yahudi bir aileye sahip olmanın öneminin dahi karma evliliklerle yitirdiğinden bahsedilmektedir (Sheffer, 2012: 78-79). Hatta buna dair en açık vurgu İsrail devletinin bağımsızlığının ilanı olan metinde kendisini göstermektedir: “İsrail toprakları Yahudi halkının doğum yeridir. Burada ruhani, dini ve siyasi kimlikleri biçimlenmiştir. Burada ilk kez devletli olabileceklerini anladılar, ulusal ve evrensel öneme sahip kültürel değerler yarattılar...” (Ben Gurion, 1948: 1).

³ Yahudilerin, hatta antik dönemde ortaya çıkan “ethnie” bilincinin daha sonraları insan topluluklarına nasıl etnik bir bilinç kazandırmada teritorial bağlardan faydalandığına dair görüşler için bkz. Smith, Anthony D. (2002) Ulusların Etnik Kökeni, Dost Kitabevi, Ankara.

⁴ Kitle ve İktidar, adıyla anılan bir kitaba sahip olan yazarın kendisi de Yahudi asıllıdır. Kitleleri çözümlemede kullandığı yöntemleri analiz ederken milletleri doğanın bir parçası olarak görür. Çünkü zannımızca iktidar ve devleti de dolayısıyla insan bedeninin uzantısı olarak gören siyasi düşünce akımlarının etkisinde kalmıştır. Doğanın bir parçası olarak nitelenen kitleler, Almanları tanımlarken “orman”ı, İngilizleri tanımlarken “deniz”i kullanması gibi Yahudileri tanımlarken de “kum” ve “sürgün”ü tercih etmiştir. (Canetti, 2014: 173-191)

⁵ Yahudilerin millet olma bilincine dair detaylı çalışmaları, etnisite ve milliyetçilik çalışmalarının temellerinde de kendisini göstermektedir. Milliyetçilik, kimlik ve etnik gruplar üzerine çalışmalar yürüten Brass, Smith, Gellner ve Hrosch gibi bilim adamları çalışmalarında Yahudilerin özellikle Avrupa’daki zamanlarına dair tespitlerini eserlerinde dile getirmişlerdir. Bu eserler için bkz Gellner, Ernest (1992) Uluslar ve Ulusçuluk, İnsan Yayınları, İstanbul ; Smith, 2002 ; Hroch, Miroslav (2015) European Nations: Explaining Their Formation, (published first in 2005 as “Das Europa der Nationen”) Verso, London and NY., Hroch, Miroslav (2011) Avrupa’da Milli Uyanış: Toplumsal Koşulların ve Toplulukların Karşılaştırmalı Analizi, çev. Ayşe Özdemir (Social Preconditions of National Revival in Europe: A Comparative Analysis of the Social Composition of Patriotic Groups Among the Smaller European Nations, 1985 Cambridge Press), İletişim Yayınları, İstanbul., Brass, Paul (1991) Ethnicity and Nationalism: Theory and Comparison, SAGE Publication, India.

sürgün. İlki Yahudilerin deniz kumu gibi çok ve davaları uğruna harcanmış, fakat harcandıkça da çoğalmış olduklarını anlatmak üzere temsilen seçilmiştir. Bu özellikleri sayesinde sürüldükleri onlarca farklı coğrafyada onlarca farklı zaman ve koşul altında hayatlarını ikame ettirebilecekleri, birliklerini devam ettirebilecekleri çoğunlukta bir sayıyı muhafaza edebilmişlerdir. Ayrıca bu sayede gittikleri bölgelerde karşılaştıkları bu farklılıklara uyum sağlayabilecek özellikte esnek bir toplum yapısına sahip olmaları da konu içerisine dâhil edilerek Yahudilerin nasıl kendi benliklerine farklı eklentiler yamamalarına rağmen hiçbir zaman öz kimliklerini kaybetmediklerini anlamamıza yardımcı olacaktır⁶.

Sürgün konusu ise bir milletin kendi kimliğini nasıl sürgün üzerine oturttuğunu, Mısır'dan ayrılırken dahi aslında bu sürgün niteliğini göstererek hareket ettiklerini anlatmak çabasına dayanır. Bu sürgün hikâyesine, bir devlet kurduktan sonra başlanılacaksa eğer, Romalılara karşı "hükmetmek üzere" gönderildikleri topraklarda tekrar iktidarı ellerine alabilmek için defalarca kez isyan eden ve ardından son kez 132-135 yıllarında Kudüs'ten sürülen Yahudilerle başlamak gerekecektir. Ellerinde tuttıkları kutsal topraklar, geleneksel Yahudi inancı gereği, bu sürgünün ardından artık kendilerine yasal kılınmıştır ve dünya üzerinde farklı coğrafyalara dağılmaları istenmiştir. Bu yayılma, aslında tek bir tetiğin çekilmesiyle başlamış değildir. Yani öncelikle belli merkezlere yerleştirilen Yahudiler ardından ikinci kez fakat bu sefer koloncilik yapmak üzere başka topraklara giderek yerleşmişlerdir (Erdemir ve Erdemir, 2010: 127).⁷

Yahudiler, kendi kutsal topraklarını, özellikle Kudüs ve çevresini muhafaza edebilmek ve ellerinde tutabilmek için o dönem pagan inançtan olan Romalılarla savaşırken, Tanrı tarafından yardım olarak bu savaşı mutlaka kazanacaklarını, en azından toprakları ellerinde tutabilecekleri kadar bir güce sahip olarak savaştan çıkabileceklerini düşünüyorlardı. Roma güçlerine karşı kaybettiklerinde ise bu sebeple, inanç üzerine kurulu yaşam biçimlerini tekrar gözden geçirdiler. Özellikle din bilgilerinin yorumlamaları

⁶ Yahudilikle ilgili olarak ve bu dinin ortaya koyduğu farklılık yaratan sosyal metaforları anlayabilmek adına detaylı bilgi için bkz. Neusner, Jacob "Israel: Judaism and Its Social Metaphors" *Journal of the American Academy of Religion*, Vol. 55 No. 2 Summer 1987 p. 331-361.

⁷ Buna benzer bir davranış biçimini, İkinci Dünya Savaşı öncesinde Yahudiler arasından yükselerek kapital sınıfına dahil olan Leo Pinsker ve Baron Rothschild gibilerinin, orta sınıf burjuva sınıfından olan ırkdaşlarına karşı, onları Avrupa sınırlarından çıkarmak istemelerinde tekrar görmek mümkündür. Böylece kapital Yahudiler, orta sınıf burjuva Yahudileri dünya üzerine sürerek hem onlardan birer potansiyel rakip olarak kurtulmuş, hem de öte yandan onları dünya üzerinde birer koloncilik faaliyetine benzer ticari işlerde kullanabilme imkânına ulaşmış olacaklardır (Ataöv, 1970: 32).

Yahudilerin artık bir Yahudi'nin kendi dinini ve kültürünü yaşaması gerektiği gibi yaşamadığı, atalarının yollarından ayrılarak artık başka milletlere benzemeye başladıkları yönündeydi. İşte tam da bu sebeple Tanrı kendilerine Mesih gelene kadar çekmeleri gereken bir ceza vermişti. Bu ceza, Yahudilerin peygamberleri Abraham'a vaat edildiğini savundukları (Gül ve Yüksel, 2016: 337-338) topraklardan sürgüne gönderilmeleriydi.

Bu dini yorumun iki sonucu oldu. İlki, Yahudilerin Mesih'in gelişine kadar sürgünde kalmayı ve bu yolla tanrılarının kendilerine verdiği cezayı çekmeyi uygun görmeleridir. Zaten böylelikle 20. yy'a kadar ciddi sayılabilecek herhangi bir devlet kurma girişiminde de bulunmayacaklardı⁸. Ayrıca kendilerine Tanrı yardımıyla verilecek bir devletin hem yeri hem de zamanı belliydi ve bunun haricinde kurulacak bir devlet, Tanrı'yı daha fazla öfkelen-dirmek anlamına geleceği için devlet kurmak için uğraşmanın manasızlığı bir tarafa, bunun için uğraşacak Yahudilerin de engellenmesi gerekecekti. İkincisi ise Yahudilerin bu cezayı kendilerine reva görmekteki sebepten, yani "başkalarına" ki bunlar Yahudi inancına göre Yahudilere tabii olarak yol gösterilmesi gereken topluluklardır, benzemekten kaynaklanır. Yahudiler sürgüne gittikleri topraklarda, kendi dinlerinin bir parçası olan milli değerlerini ellerinden geldiğince korumaya çalışmışlardır. Çünkü bu değerler kaybedildikçe tanrının sürgün cezası kalkmayacak, Yahudiler hiçbir zaman bir arada yaşayamayacaklardır.

Roma sürgününden itibaren aralarında İspanya, Almanya, Polonya-Rusya, Kuzey Afrika ülkeleri ve Yemen-Arabistan yarımadası gibi coğrafyaların bulunduğu Dünya'nın pek çok bölgesine göç eden Yahudiler 18. yy Aydınlanma Dönemine kadar kendi inançlarına bağlı, içinde yaşadıkları toplumdan dışlanmış ve hatta bazen de toplumsal saldırılara maruz kalarak yaşamaya devam ettiler. Fakat bu tarihin ardından özellikle Avrupa'da yaşayan, Avrupa düşün dünyasını oldukça etkileyen ve buradan etkilenen Yahudiler kendi inanç ve kültürel sistemlerini de değiştirmek yoluna gittiler. Bu değişiklikler Yahudilerin geleneksel yaşam tarzlarını köklü olarak değiştirecek bir dizi olayın başlangıcı olacaktı.

⁸ Devlet kurma girişiminde bulunmayışlarını elbette sadece bu şarta bağlamak, aşırı basite indirgemeci bir yaklaşım olacaktır. Bu durumun yanında konjonktürel şartların, ekonomik, sosyal ve siyasal şartların bir devlet kurmak için yeterli şartları sağlamadığından; hatta bir devlet kurmak için belli sayıda bir nüfusa ve bu nüfusun üzerinde yaşayabileceği toprağa sahip olmayışları da eklenebilir.

Aydınlanma Dönemi ve Sonrasında Yahudiler ve Devlet Kavramı

Yahudiler, göç ettikleri Avrupa topraklarında pek de müsamahayla karşılanmadılar (Kızıloğlu, 2012: 44)⁹. Zira Hristiyanlık inancına göre İsa'yı öldürenler Yahudilerdi. Fakat bu durum ilk başta, her ne kadar problemlere neden olacak bir yol olsa da Yahudileri Avrupa topraklarından tamamen sürüp atacak kitlesel olayların yaşanmasına neden olmayacaktı. Endülüs'te ya da Haçlı Seferleri sırasında Yahudilere karşı gerçekleştirilen kitlesel saldırı hareketleri de düşünülürse, Nazi Almanya'sında yaşanan Holokost ve Sovyet Rusya'sında işlenen pogrom suçlarına kadar Yahudilerin Avrupa'da dışlanmış, fakat tamamen terkedilmemiş bir izole hayat yaşadıklarını savunmak mümkündür¹⁰. Bu katkı, ancak Avrupa'nın Reform hareketleri ile katı Hristiyan inançlarından uzaklaşmaları sonucunda imkân bulabilmiştir.

Değinilmesi gereken önemli bir diğer konu ise bir devleti oluşturan herhangi bir toplumun kendi toplumsal katmanlarının hangi ölçüde konuşlandırdığıdır. Bu çalışma, elbette hangi toplumsal tabakalaşmanın ne ölçüde gerçekleşirse ortaya bir devlet çıkacağı sorusunu formüle etmeyecek, ama Yahudiler için modern bir devlet kurmada karşılarına çıkan en önemli sorun olarak bu toplumsal tabakalaşmanın ne ifade ettiğini¹¹ ortaya koyamaya çalışacaktır. Zira bir devleti sadece "kurmak" ona, üzerinde inşa edileceği bir toprak parçası bulmaktan çok ötede bir eylemdir.

Modern Dönem Yahudi Toplumlarında Toplumsal Tabakalaşma

Modern dönem ile antik ve Ortaçağ dönemi Yahudiliği arasında klasik bir ayrıma gitmekte fayda vardır. Bu ayrım, Yahudilerin toplumsal yapılarının, iş ve meslek tercihlerinin, yaşam biçimlerinin ve nüfus yoğunluklarının daha öncesine göre farklılıklar göstermeye başladığı dönem olan modern çağlardan ayrılmasına dayanır. Bu farklılığı görmek İsrail devletinin güncel yapısına kavuşması yolunda İsrail'e gelen göçmen Yahudilerin mesleklerinde, aile yapılarında ve nüfuslarında görülebilir. Mesela özellikle Sovyet Rusya ve Polonya topraklarından gelen Yahudilerin işçi kökenli olmaları, daha ön-

⁹ Ancak buna karşılık, aynı dönemlerde Müslümanların idaresi altındaki topraklarda Yahudilere karşı benzer bir ayrımcılık uygulanmamış, hatta Yahudilerin Filistin topraklarına göç etmeleri, bölge Arapları tarafından dahi önyargıyla karşılanmamıştır (Ataöv, 1970: 31).

¹⁰ "Karl Marx Yahudi olarak doğmuş daha sonra Protestanlaşmıştır" (<https://www.jewishvirtuallibrary.org/timeline-for-the-history-of-judaism>). Bu ifade ile Yahudi toplumundan yetişmiş kişilerin Avrupa'ya sunduğu katkı kadar, onların toplumdan tamamen dışlanmadığını da ifade ettiği söylenebilir.

¹¹ Öyle ki toplumsal tabakaların politik temsilcileri dahi geç dönem İsrail Devletinde bile bu sınıf farklılıkları üzerinden yükselmiştir: "For purposes of political action each sector organized itself into a party or parties ..." (Gutmann, 1963: 704 ve ayrıca Kimmerling, 1999: 349)

celeri ülkelerinde işçi olarak çalışamayan bu nüfusun yapısında değişimlere yol açmıştır (Atmaca, 2012: 168).

Bu değişimin analiz edilebilmesi için, Yahudilerin toplumsal tabakalaşma şekillerinin incelenmesi önemlidir. Toplumsal tabakalaşma toplumda bireylerin meslekleri, gelirleri, sosyal güç ve başarı tanımlamaları, cinsiyetleri, aile bağlarından sosyal güç ve başarı tanımlamaları ve toplum içerisinde yer alan otorite kaynaklarına kadar somut ve soyut pek çok etkenden oluşur (Parsons, 1940: 848-849; Burke, 2013: 2). Tüm bunların sonucunda aynı toplumun içerisinde bu etkenlere bağlı olarak farklılaşmış gruplarından bahsedilmesi mümkündür.

Genel olarak değerlendirmek gerekirse, Yahudilerin yerleştikleri alanlara sonradan göç yoluyla gelmeleri kendilerinin toplumsal yapısını yeniden şekillendirecek bir dizi olayın ana etkenlerinden birisi olmuştur. Yahudiler, kendi devletlerine sahip oldukları zamanda toplumsal yapıları köylü, zanaatkâr, yönetici, asker, din adamları vs gibi katmanlardan oluşuyordu (Kızıloğlu, 2012: 38-40; Gottwald, 1993). Elbette bu sınıfların varlığı da bir devletin varlığını destekliyor, gerekli kılıyor hatta bir bakıma ondan destek de alıyordu. Fakat göç edilen yerlerde Yahudilerin kendilerine bir köylü sınıfı oluşturabilecek şekilde toprak mülkiyetine sahip olmalarının imkânı yoktu. Hem yerli halkın buna müsaadesi yoktu, hem de müsaade alınan yerlerde de köylü sınıfını bir "sınıf" olarak bilinçlendirmek imkânı doğmuyordu (Horowitz ve Lissak, 1989: 5-6). Yahudiler, kitlesel olarak kendi topraklarına İsrail Devleti'nin kurulmasıyla kavuşmuşlar, hatta kuruluşun hemen öncesindeki yıllarda Britanya kontrolündeki Filistin Komisyonerliğinde yerli Arap Lordlardan yüklü miktarlarda toprak satın almışlardı¹². Lakin toprak satın almanın başlı başına bir köylü sınıfı yarattığını savunmak gülünç olur. Gerçek anlamda bir köylü sınıfı oluşturmak için İsrail Devletinin toprağa bağlı bir nüfus dizayn etmesi, bunu yaparken de yine göç yoluyla İsrail topraklarına gelmiş eğitilmiş yüksek sınıfları takip eden nesilleri bu alana yöneltmesi gerekecekti. Özellikle bölgede tarım faaliyetlerini yürüten Arap nüfusun 1948 ve takip eden yıllarda bölgeden hızla kaçması¹³, bu alanda büyük

¹² Toprak satın almaları ve bölgeye gerçekleştirilecek göçlerin maddi olarak karşılanabilmesi amaçlarıyla 1901 yılında Yahudi Ulusal Fonu adında bir kuruluş teşkil edildi (Jewish National Fund, 2019).

¹³ Bölgedeki nüfus hareketlilikleri bugün Filistin ve İsrail arasında iskân, sınırların belirlenmesi, ikamet ve geri dönüş haklarının korunması gibi konularda hem ikili hem de uluslararası anlamda tartışma konularından birisini oluşturmaktadır. Ancak özellikle İsrail devletinin kuruluşuna kadar Britanya yönetimi altında bölgede Yahudi nüfusun artışı, toprak kazanımları ve bunun karşısında Arap nüfusun bölgeden uzaklaşması manidardır (Atmaca, 2012: 165-168). Arap nüfusun bölgedeki hareketlilikleri hakkında ayrıca bkz. Official Website for Canadians for Justice and Peace in the Middle East (2004) Demographics of Historic Palestine Prior to 1948, Factsheet Series No 7, https://www.cjpme.org/fs_007 ; <https://israelipalestinian.procon.org/view.resource.php?resourceID=001118>, Access 02.02.2018.

bir boşluk oluşturmuştu. Bu açığı kapatabilmek için göçle gelen nüfusun birincil iş sahası öncelikle tarım alanlarına yöneltilerek dolduruluyordu (Ben Rafael ve Sharot, 1991: 232-233). Aksi halde modern bir toplumu oluşturması gereken, dolayısıyla bir devleti var etmesi gereken toplum yapısı ve dinamizmi sağlanamazdı.

Köylü sınıfın olmayışının yanında Yahudilerin loncalara bağlı zanaat mesleklerini yapamamaları, el emeğiyle geçinen bu sınıfın da zamanla yok olmasına neden oldu. Yahudiler, bunun yerine geriye yerli toplumun geri kalanı tarafından oldukça riskli görülen mesleklere yönelmek zorunda kaldılar. Bu mecburiyet, Yahudilerin bankerlik, tefecilik, uzak mesafe kıtalararası ticaret veya altın işlemeciliği gibi meslekleri seçmesine neden oldu. Bunun yanında toplumun diğer kesimlerince kolay elde edilemeyen, ilim tahsil etmekle elde edilen doktorluk, mühendislik gibi eğitim gerektiren mesleklere de yönelmelerine vesile oldu (Sheffer, 2012: 78-79). Fakat bu meslekler hiçbir zaman kitlesel iş imkânlarına yol açan sektörler olmayarak, mesela üzerinde onlarca kişinin çalışıp geçinebileceği bir toprak parçası gibi, Yahudiler arasında kitlesel işsizliğe de sebep oldu¹⁴. Bu durum, Yahudilerin toplumla entegre yaşamasını daha da zorlaştırırken Yahudi seçkinlerin personel ihtiyaçlarını kendi çevrelerindeki Yahudilerden temin ederek kapalılaşmanın iki katına çıkmasına yol açtı.

Bir diğer eksiklik olarak, Yahudilerin göç ettikleri topraklarda yabancı bir millet olarak görülmesi ve güvenilmemesi sebepleriyle askere alınmamalarıydı (Penslar, 2013). Yahudiler, Kudüs'e hükmederken savaşçılarıyla ün salmış bir devletti. Fakat göç yıllarının ardından uzun zaman boyunca profesyonel askerlik bir yana, bireyleri askere dahi alınmamıştı. Böylece ellerinde askeri kolluk hizmetlerini yerine getirecek bir sınıf bulunmayan Yahudiler, diğer sınıflar gibi bunu da elleriyle inşa etmek zorunda kalacaklardı. Bu konuda ise kendilerine Britanya yardımcı olmuştur, denilebilir (Cesarani, 1989: 75). Çünkü hiçbir askeri eğitimi olmayan Yahudiler, Filistin idaresini elinde tutan İngilizlerden askeri eğitim ve teçhizat alarak, hemen ardından terör faaliyetlerine girişip askeri manevra ve taktikleri etüt etme zemini bularak faydalandılar. 1948 öncesinde kurdukları bu terör gruplarıyla zaman içerisinde hem lider teşkilatları hem de organizasyon yapılarıyla modern İsrail

¹⁴ Yahudi nüfus, modern çağlarda özellikle Doğu Avrupa'da işgücüne dahil oldular ve sanayi devriminin ulaştığı Avrupa bölgelerinde işçi olarak çalıştılar. Bu nüfus İsrail topraklarına 50'lerin ardından yoğun olarak da 60'larda göç ettiler (Sheffer, 2012: 78-79).

devletin askeri kanadını ve savunma gücünü¹⁵ oluşturdular (Fildiş, 2012: 340-341; Lishak, 1989: 316).

Eklenmesi gereken bir diğer konu ise Yahudilerin yaşadıkları devletlere diğer etnik gruplara nazaran daha fazla oranlarda vergi ödemiş olmalarıdır (Gottwald, 1993: 8). Bu yüksek vergilendirme, bir anlamda yapmadıkları askerlik vazifesine karşılık, bir noktada hayatlarını geçindirdikleri meslekler üzerinden ödedikleri yüksek haraçlar olsa da değişmemiş; özellikle Avrupa devletleri için gelir kapısı olarak görülmüşlerdir. Fakat bunun karşılığında, vergi verenlerin yasal haklara sahip olduğu yıllarda bile eşit vatandaşlar olarak görülmemiş, her ülkede farklı uygulamalarla karşılaşmışlardır (Cesarani, 1989: 72). Hatta yerleşim ve giyim-kuşam bakımından bile kısıtlanmış, çoğu zaman yasal otoritelerin uygun gördükleri yerlere yerleşmek zorunda kalmış ve geleneksel kıyafetlerini kullanmaktan men edinmişlerdir. Bu kısıtlamayı, elbette dini ritüellerini gerçekleştirmelerindeki engelleme ve düzenlemeler takip etmiştir.

Bu hayat şartlarını genel olarak çizmek bize gösteriyor ki Yahudiler modern toplumların üzerinde buldukları toplumsal tabakalaşmaya¹⁶ sahip bir şekillenmede değildi. Normal Batı toplumlarının yapısı bir hiyerarşi üçgeni üzerinde en alttan sırasıyla köylü-işçi, burjuva ve elitler tarafından oluşturulmaktayken Yahudiler bunun neredeyse tam tersini gerçekleştirmişlerdi.

Bunun aslında bir tercihten ötede zorunluluk olduğunu söylemek gerekir. Çünkü Yahudiler için, göçle yanlarına geldikleri toplumlarla aralarında kurdukları iletişim ve etkileşimin sonucunda böyle bir toplumsal yapılanmaya gitmiş, hatta bu toplumsal tabakalar arasındaki boşlukları değerlendirmişlerdir, denilebilir (Gellner, 1992: 181-182). Yani, Yahudilerin yerleştikleri toplumsal düzende ister istemez açıklık bulunan toplumsal tabakaya yerleştiklerini, bunların da çoğu kez istenmeyen pozisyonlar ve riskli makamlar oldukları savunulabilir. Elbette daha sonraları bir devlet kurarak kendi toplumlarına hâkim olmak isteyen Yahudiler için bu toplumsal yapı, tamamen tersine çevrilmesi gereken bir sorun teşkil etmeye başlayacaktı. Zira modern

¹⁵ Irgun, Lehi ve Haganah benzeri örgütler Yahudi silahlı örgütleri olarak Araplara karşı silahlı faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bu faaliyetler Yahudilerin bölgeye Filistin üzerinde bir devlet kurmak amacıyla göç etmelerinin ardından başlamıştır. Bahsi geçen örgütler daha sonraları İsrail devletinin savunma ve askeri kurumlarına dönüşmüşlerdir. *Tablonun oluşturulmasında modern zamanlar için Avrupa toplumlarını (Almanya, Fransa, Rusya ve İngiltere için) değerlendiren çalışmalardan faydalanılmıştır (Seed, 2013: 116-117; Freeze, 2013: 47; Burke, 2013: 4).

¹⁶ Yahudilerin sınıf yapılarına dair daha detaylı bir çalışma için Prof. Dr. Türkkaya Ataöv'ün (1970) "Filistin Sorununun Ardındaki Gerçek: İsrail'in Kuruluşuna Kadar" adlı makalesinde "Siyonizmin Sınıfsal İncelemesi" başlığı incelenmeye değer.

yapı şemasıyla kurulan İsrail devletinin yaşamını devam ettirebilmesi için bu toplumsal tabakalaşma üzerinde yükselmesi elzemdi ve toplumun da bu ihtiyaçlar şemasına göre¹⁷ (Morag-Talmon, 1989: 27) örgütlendirilmesi gerekecekti.

Aydınlanma Çağı Avrupası'nda eşitlik, hak tanıma, özgürlük gibi kavramların doğması Avrupalı milletlerin bir azınlık olarak Yahudilere bakış açısında, pratik düzeyde farklılaşmalara yol açtı. Pratik düzeyde diyoruz, çünkü ulus-devlet yaratma peşinde olan merkezi devletlerin giderek din merkezli siyaset üretme politikalarından uzaklaşarak milli kültür¹⁸ temelinde siyaset geliştirmeyi tercih etmeleri, Yahudilere karşı dinleri üzerinden olan önyargıların da dolaylı olarak kalkmasına fayda sağlıyordu. Böylelikle Yahudileri de eşit vatandaşlar olarak devlete entegre edebilme imkanı bulunacaktı.

Bu politika Batı Avrupa topraklarında Yahudilere yüksek refah ve sosyal standartlara ulaşabilme imkânı sağlayacağı için Yahudiler tarafından da kabullenilmekte pek gecikilmeyecekti. Bu kültürel politikalar Yahudilere evlerinde İbrani dininin gereklerini yerine getirmeleri, kendilerine has kıyafetleri rahatlıkla giyebilmelerini sağlarken aynı zamanda sokakta modern bir Avrupalı ve devlet karşısında eşit vatandaş olma imkânlarını da sunuyordu. Lakin buna karşılık Doğu Avrupa benzer standartları sunmaktan çok uzaktı. Batı Avrupa özellikle Napoleon istilasından sonra Fransa ekolünden etkilenerek bürokrasiden askeri stratejiye reform hareketlerine girişirken Doğu'da klasik imparatorluk anlayışları hüküm sürüyordu. Bu şartlar altında hala Yahudiler üzerindeki kısıtlamalar devam ediyordu. Fakat Nikolai II dönemindeki zoraki entegrasyon çalışmaları Batı Avrupa'daki rızai entegrasyon politikalarından çok da farklı bir amaçla gerçekleştirilmiyordu. Doğu'da nihai amaç Yahudileri merkezi devlete bağlı, "ulus" içerisine karışmış ve özellikle de Hristiyanlaşmış olarak görmektir. Batı Avrupa Hristiyanlık konusunda bir nebze flu bir görüşe sahip olabilmiş olsa da tam da bu sırada yükselen ırkçı veya anti-semitizm içerikli akımlar Yahudileri yine Avrupa'ya dâhil olmaktan men¹⁹ edecekti.

¹⁷ Toplumsal tabakaların yeniden inşa edilmesinde kullanılan, hatta Yahudi grupları İsrail devletine çekme çabalarını da içeren kolektif bilince Gellner "diaspora milliyetçiliği" adını vermiştir (Gellner, 1992: 182).

¹⁸ Bu politikaları özellikle Napoleon dönemi Fransa'sında "Culte Mosaique" – mozaik kültür olarak tanımlayabiliriz.

¹⁹ Bu men edilme meselesi Fransa'da yaşanan "Dreyfus Affair" ve Rusya'da yaşanan pogromlar, çocukların kayıt altına alınması ve Hristiyanlaşmaları için askere gönderilmesi, Yahudilere ait yerleşim bölgelerinin belirlenmesi ve yerleşimin sadece buralarla kısıtlanması ile daha da detaylandırılabilir.

Tüm bu çabalar, Yahudilerin tarihinde beklenmedik sonuçlara yol açacaktı. Hem Rusya’da seküler eğitim görüp yükselen Yahudi aristokratlar hem de Batı Avrupa’da sekülerizmi savunarak Avrupa toplumuna dâhil olmanın hesaplarını yapan Yahudiler fikirde birleştiler. Kendilerini bir vatana sahip olmaktan uzak tutan dini fikir şemasını bırakarak Tanrı’nın cezalandırmasını, sürgününü ve Mesih gelinceye kadarki devletsiz yaşamı reddettiler. Bu görüşler, Yahudilerin ancak kendilerine ait, üzerinde özgürce var olabildikleri topraklara sahip olduklarında rahatlıkla hem dinlerini hem de kültürlerini yaşayabileceklerini savunmaktaydı.

Aslında Yahudilerin bu baskılara çözüm üretmesi üç ana yol üzerinden gerçekleşti. Birincisi Yahudilerin kendilerine daha fazla hak tanıyan ülkelere içerisinde Amerika da olmak üzere göç etmeleriydi. İkincisi Yahudilerin yaşadıkları bölgelerde hâkim kültürü kabullenerek asimile olmalarıydı. Sonuncusu ise azınlığa sahip olmalarına rağmen etkili bir lobi ve eğitilmiş bir kadroyla Sion topraklarında kendilerine ait bir devleti idare etme fikrini savunan milliyetçi-seküler Sionist Yahudilerdi. Bu grup Theodor Herzl öncülüğünde Dünya Sionist Örgütü adıyla toplanarak seminerler ve lobi faaliyetleri gerçekleştirdiler. Ana fikir, Orthodox Yahudilerin kendilerini ulaşımda cezalı saydıkları Sion topraklarına bir “kutsal toprak”- holy land olarak bakmak yerine “ana vatan”- homeland olarak görmekte yatıyordu. Bu fark, İngiltere’nin Herzl’e Uganda topraklarına göç etmelerini tavsiye ettiği patlak verdi. O zaman Osmanlı hâkimiyetindeki Filistin topraklarına göç etmek niyetinde olan “Practical Zionist”lerle sadece hükmedebilecekleri bir toprak parçası arayan “Political Zionist”ler aralarında sert tartışmalar yaşadılar²⁰ ve bu teklifi kesin olarak geri çevirmeseler de kabul etmiş de gözükmediler.

Sonuç Yerine: Filistin Topraklarında Kurulan Bir Devlet Olarak İsrail; ama Nasıl?

İsrail Devleti, devlet olarak bakıldığında modern devletler arasında sayılabilecek niteliklere sahiptir. Ancak gelişim bakımından incelendiğinde Avrupa devletleri gibi burjuvazi veya Doğu milletleri gibi toprak temelli gelişmelerden ayrı olarak yükselmiştir. Devlet, burada pek çok organı ve yapıyla farklı örneklerden devşirilmiş iyi fotokopilere sahip olmaya çalışmıştır.

²⁰ Bu tartışmalar günümüze Diaspora Yahudileri ve İsraili Yahudiler arasında yaşanan krizlerin de temellerini oluşturmaktaydı. Hakkında daha detaylı bilgi için bkz. Sheffer, Gabriel. (2012) “Loyalty and Criticism in the Relations between World Jewry and Israel” *Israel Studies*, Vol. 17 No 2 Summer, p. 77-85

Uluslararası dengelerin iç belirleyicilerle yoğun şekilde etkileştiği bir ülke olarak İsrail, aslında bariz anlamda kendi başına kurulmuş bir devlet değildir ve sırf bu özelliği ile bile diğer benzeri ülkelerin kuruluş hikâyelerinden farklı bir serüveni vardır.

Yahudiler İsrail devletini şekillendirirken aslında başından itibaren uluslararası dengeleri gözeterek hareket ettiler. Ellerindeki dış baskı kartlarıyla hem İngiltere hem Rusya hem de diğer Avrupalı devletlerle kurdukları pazarlıklar sonucunda bir ülke elde edebileceklerini düşünmeleri buna neden olmuştu. Herhangi bir toprak parçasında nüfus çoğunluğunu elde etmeleri Wilson Prensipleri çerçevesinde kazanacakları hâkimiyete uluslararası bir meşruiyet kazandıracaktı. Bu doğrultuda, aralarında Arjantin ve Uganda'nın da olduğu pek çok kara parçası düşünülse de İngilizlerin uygun gördüğü Filistin mandası Yahudiler için ideal devletin kurulacağı ana vatan toprakları sayıldı. Bu toprakları tekrar canlandırarak hâkimiyetlerine almak yalnız, yüzyıllardır devlet kurumlarından ve devlet altında örgütlenmiş tabakalaşmış bir toplum yapısından uzak kalmış Yahudiler için zor olacaktı. Bu zorluk, İngilizler tarafından 48 yılında ilan edilen bağımsızlıklarından önceki yaklaşık 30 yılda kurulmasına müsaade edilen hatta bizzat gözlem altında tutulan devlet-öncesi kurumlarla olabildiğince giderilmeye çalışıldı.

İç dengeler noktasında ise, yukarıda değindiğimiz üzere Yahudilerin bölgeye kitlesel olarak göç ediyor olması bölgede yaşayan Araplar tarafından hiç hoş karşılanmamıştı. Fakat bunu engelleyebilecek bir hâkim ve güçlü bir otoriteye sahip değillerdi ve üstelik Arap toprak lortları hiç işlemedikleri ve genellikle Avrupa'da yaşadıkları için de hiç görmedikleri bu toprakları Yahudilere yüksek fiyatlara satmaktan çekinmediler. Bir süre sonra Yahudi yerleşimcilerin bu toprakları çevre Arap köylerine karşı koruması gerekecekti. Çünkü Araplar Yahudilerin bölgeye yerleşmelerini meşru olarak görmüyor ve onları istilacı olarak kabul ediyorlardı. Yahudiler, bu toprak mülkiyetini korumak üzere kurdukları silahlı örgütleri bir zaman sonra Araplara karşı kitlesel terör saldırıları düzenleyecek, İngiliz askerlere suikastlarda bulunacak terör örgütlerine evireceklerdi. İsrail Devleti resmi olarak kurulduğunda İsrail Ordusunu ve Savunma Bakanlığının temellerini oluşturacak bu örgütler, içlerindeki marjinal grupları temizlemekte epeyce zorlanacaklardı. Bu bakımdan değerlendirildiğinde, İsrail devletine toprak mülkiyetinin paylaşımı üzerine yaşanan anlaşmazlıklarla kurulmuştur demek pek de yanlış olmaz. Fakat sadece bunun üzerine inşa edilmiştir tezini savunmak meseleyi basite indirmektedir. Zira savunulduğu gibi toprak paylaşımı üzerinden taba-

kalaşmaya başlayan toplumun devleti doğurduğu tezi, İsrail örneğinde zaten hâlihazırda var olan zıt kutupların, birbirine düşman toplumların kaynak paylaşımına gitmesiyle uygulanamaz görünmektedir.

Yahudiler İsrail topraklarına farklı göç dalgalarıyla farklı toplum kesimlerinden göç ederek gelmişlerdi; kimisi Almanya’da yaşayan bir tüccar, kimi Polonyalı sanayi işçisi kimisi de Fransalı bir profesördü ve İsrail topraklarına göç ederek geldikleri topraklardan farklı kültürler getirdiler. Bir anlamda, devletin yaşaması için gerekli olan tüm bu göç dalgaları yeni birer “fetih dalgası” yaratmaktaydı. Deyim yerindeyse Yahudilerin Filistin topraklarında hayatta kalabilmesi için devletlerini ilk önce Yahudileri fethetmek üzerine kurmaları gerekiyordu. Tüm bu sebeplerle İsrail, kendisini bu farklılıkları tek bir potada eritebilmek üzere modern devletin sol anahtarı sayılan ulus-devlet²¹ sistemiyle örgütlemiş, örneklerini de hiçbir zaman kendisinden olmadığı ama kendisine hiç de yabancı kalmadığı Avrupa topraklarından getirmişti.

²¹ Aslında “kutsal topraklar” üzerinde kurulan bu tür laik bir devletin varlığı Yahudiler arasında da karışıklıklara sebep olmaktadır. İleri okumalar için bakınız Pikar, Dr. Ariel “Dindar Siyonist Hahamların Fetvalarında İsrail Devleti’ndeki Yahudi Olmayanların Statüsü” Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, cilt XVII sayı 30, 2014/2

Kaynakça

- Ataöv, Türkkaya (1970) Filistin Sorununun Ardındaki Gerçek: İsrail'in Kuruluşuna Kadar, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt 25 sayı 3, s. 29-66
- Atmaca, Ayşe Ömür (2012) Roots of Labor Zionism: Israel as the New Land of Socialist Ideas?, Ortadoğu Etütleri, Volume 4, No 1, July, pp.165-191
- Ben Gurion, David (1948) The Declaration of the Establishment of the State of Israel, Provisional Government of Israel, Official Gazette Number 1, Tel Aviv.
- Ben Rafael, Elizer and Sharot, Stephen (1991) Ethnicity, Religion and Class in Israeli Society, Cambridge University Press.
- Brass, Paul (1991) Ethnicity and Nationalism: Theory and Comparison, SAGE Publication, India.
- Burke, (2013) The Language of Orders in Early Modern Europe, Studies in Social Stratification, in (ed.) M. L. Bush, Social Orders and Social Classes in Europe since 1500, Taylor and Francis Routledge Press, USA, pp. 1-12.
- Canetti, Elias (2014) Kitle ve İktidar, (çeviri Gülşat Aygen) Ayrıntı Yayınları 6. Baskı, İstanbul.
- Cesarani, David (1989) An Embattled Minority; The Jews in Britain during the First World War, Immigrants & Minorities, Routledge, 8:1-2, pp. 60-81
- Davies, Philip R. (2006) The Origin of Biblical Israel, (ed. Yairah Amit, Ehud Ben Zvi, Israel Finkelstein, Oded Lipschits) in Essays on Ancient Israel in Its Near Eastern Context, Eisenbrauns, USA. p. 141-148.
- Erdemir Hatice P. ve Halil Erdemir (2010) "Kudüs'te Yahudi İsyanı ve Yahudiler" International Journal of History Studies, Middle East Special Issue, p. 117-136
- Gellner, Ernest (1992) Uluslar ve Ulusçuluk, İnsan Yayınları, İstanbul.
- Fildiş, Ayşe Tekdal (2012) Birleşmiş Milletlerin Taksim Kararı ve İsrail Devletinin Yaratılışı, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Haziran, Cilt 12 Sayı 1, s. 337-348.
- Freeze, Gregory L. (2013) Between Estate and Profession: The Clergy in Imperial Russia, Studies in Social Stratification, in (ed.) M. L. Bush, Social Orders and Social Classes in Europe since 1500, Taylor and Francis Routledge Press, USA, pp. 47-65.
- Gottwald, Norman K. (1993) Social Class as an Analytic and Hermeneutical Category in Biblical Studies. Journal of Biblical Literature, Vol. 112, No. 1, pp. 3-22.
- Gutmann, Emanuel. (1963) Israel, The Journal of Politics, Vol 25 No 4 November p. 703-717
- Gül ve Yüksel (2016) İsrail'in Dış Politikasını Anlamak: Tevrat, On Emir Vadedilmiş Topraklar ve Üstünlük, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (1), s. 335-352.

- Gürsoy, Şahin ve İhsan Çapçioğlu. (2009) "Din-Kimlik İlişkisi Üzerine" Toplum Bilimleri Dergisi, cilt 1, sayı 3, Ocak Haziran s. 115-220
- Hadawi, Sami (1990) *Bitter Harvest: Palestine 1914-1988*, Olive Branch Press.
- Horowitz, Dan and Lissak Moshe (1989) *The State of Israeli at Forty*, in (ed.) Peter Medding, *Israel: State and Society 1948-1988*. (Studies in Contemporary Jewry 5), New York and Oxford: Institute of Contemporary Jewry,
- Hroch, Miroslav (2011) *Avrupa'da Milli Uyanış: Toplumsal Koşulların ve Toplulukların Karşılaştırmalı Analizi*, çev. Ayşe Özdemir (Social Preconditions of National Revival in Europe: A Comparative Analysis of the Social Composition of Patriotic Groups Among the Smaller European Nations, 1985 Cambridge Press), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Hroch, Miroslav (2015) *European Nations: Explaining Their Formation*, (published first in 2005 as "Das Europa der Nationen") Verso, London and NY.
- Kızıloğlu, Sedat (2012) *İsrail Devletinin Kuruluşuna Kadar Geçen Süreçte Yahudiler ve Siyonizmin Gelişimi*, Kırkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, cilt 2 sayı 1, s. 35-64.
- Kimmerling, Baruch (1999) *Religion, Nationalism and Democracy in Israel, Constellations*, Blackwell Publishers, Volume 6, No 3, p. 339-363.
- Lishak, Moshe (1989) *Ben-Gurion and the Palmah: Two Points of View*, in (ed.) Peter Y. Medding, *Israel: State and Society, 1948-1988*, Studies in Contemporary Jewry V, Oxford University Press, NY. pp. 315-321
- Maps, <https://israelipalestinian.procon.org/view.resource.php?resourceID=001118>, Access 02.02.2018.
- Morag-Talmon, Pnina (1989) *The Integration Processes of Eastern Jews in Israeli Society, 1948-1988*, in (ed.) Peter Medding, *Israel: State and Society 1948-1988*. (Studies in Contemporary Jewry 5), New York and Oxford: Institute of Contemporary Jewry, p. 25-38.
- Neusner, Jacob "Israel: Judaism and Its Social Metaphors" *Journal of the American Academy of Religion*, Vol. 55 No. 2 Summer 1987 p. 331-361
- Official Website for Canadians for Justice and Peace in the Middle East (2004) *Demographics of Historic Palestine Prior to 1948*, Factsheet Series No 7, https://www.cjpme.org/fs_007
- Official Website of Jewish National Fund, *Our Vision*, <https://www.jnf.org/> (Access 28.01.2019)
- Parsons, Talcott (1940) *An Analytical Approach to the Theory of Social Stratification*, *The American Journal of Sociology*, Volume XLV Number 6, pp. 841-862.
- Penslar, Derek J. (2013) *Jews and The Military: A History*, Princeton University Press.

Pikar, Ariel Dr. "Dindar Siyonist Hahamların Fetvalarında İsrail Devleti'ndeki Yahudi Olmayanların Statüsü" Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, cilt XVII sayı 30, 2014/2

Seed, John (2013) From 'Middling Sort' to Middle Class in the Late Eighteenth- and Early Nineteenth-century England, *Studies in Social Stratification*, in (ed.) M. L. Bush, *Social Orders and Social Classes in Europe since 1500*, Taylor and Francis Routledge Press, USA, pp 114-135.

Sheffer, Gabriel. (2012) "Loyalty and Criticism in the Relations between World Jewry and Israel" *Israel Studies*, Vol. 17 No 2 Summer p. 77-85.

Timeline for the History of Judaism, <https://www.jewishvirtuallibrary.org/timeline-for-the-history-of-judaism>.

Extended Abstract Introduction

The history of Jewish society brings new perspectives to the question of how the state was established and emerged. This has brought with it a number of questions, such as how a society with a short period of state was able to continue to be stateless until 1948. In this respect, it should be clarified how the Jewish community, which has not lived under a state for a long time, has also transformed its society at the same time.

State and Society in Jews

The sociopolitical studies of Jews cannot pass on to Jews the earlier they get their identity. Because this identity, "Yehuda" children, including a religious identity, integrated with an ethnic identification of a pot (Gürsoy and Çapçioğlu, 2009: 118-119; Kimmerling, 1999: 340; Davies, 2006: 144). The Jews, who believed in themselves as a nation to be elected as the leader of humanity because of their beliefs, connected their religions to a patrimonial system which was transmitted only by means. Leadership means that Jews lead the way to good people, and it can be said that Jews have set themselves a particular goal in the traditional beliefs (Hadawi, 1990: 26-40). To this end, they established the first Jewish state in the lands they claimed to be promised. The state they established was destroyed in the region called Zion by fighting with the ancient Hellenistic kingdoms and Romans, which were called the Jewish or the Kingdom of Israel (Erdemir and Erdemir, 2010: 120-129).

Before the Jews established a state on the basis of Judaism, according to Elias Canetti's discovery, they built their lives in a way that could be identified with two concepts, with the sense of being a nation-community: sand and exile. The first one was chosen for the sake of the Jews as sea sand and for the sake of their cause, but as they were spent to represent their reproduction. Thanks to these features, they were able to maintain a majority in dozens of different geographies in which they were able to substitute their lives and maintain their unity. In addition, the fact that they have a flexible social structure capable of adapting to these differences in the regions they are going to meet also helps us to understand how the Jews never lost their identity despite the fact that they do not patch different additions to their selves.

The Jews, who migrated to many regions of the world, where the geographies such as Spain, Germany, Poland-Russia, North African countries and the Yemen-Arabian Peninsula are located since the exile of Rome, have been deprived of their own society from the society they lived in until the 18th-century

Enlightenment. They survived by being exposed to social attacks. However, after this history, especially in Europe, the European world of thinking that is very influential and influenced by the Jews to change their belief and cultural systems went to change. These changes would be the beginning of a series of events that would radically change the traditional way of life of Jews.

This study will not, of course, formulate the question of the extent to which the social stratification will take place, but it will attempt to reveal what this social stratification means as the most important problem for Jews in establishing a modern state. Because establishing a state is an act far beyond finding a piece of land on which it will be built.

There is a classic distinction between the modern period and the ancient and medieval Judaism. This distinction is based on the separation of the social structures of the Jews from the modern ages, when their job and career choices, lifestyles and population densities began to show differences. Seeing this difference can be seen in the occupations, family structures and populations of immigrant Jews who came to Israel in order to reach the current state of Israel. For example, the fact that the Jews originating from Soviet Russia and Poland were workers' origin, has led to changes in the structure of this population, which previously could not work as a worker in their country (Atmaca, 2012: 168).

In order to analyze this change, it is important to examine the social stratification of the Jews. Social stratification is made up of many factors, concrete and abstract, ranging from individuals' professions, incomes, social power and definition of success, their gender, family strengths to social power and success definitions, and sources of authority in society (Parsons, 1940: 848-849; Burke, 2013: 2). As a result, it is possible to mention differentiated groups in the same society depending on these factors.

For the Jews, they came to such a social structure as a result of the communication and interaction they had with the societies they came with the migration, and even evaluated the gaps between these social strata (Gellner, 1992: 181-182). In other words, it can be argued that the Jews settled in the social stratum in the social order in which they settled, and they were often unwanted positions and risky authorities. Of course, for the Jews who wanted to dominate their lands by establishing a state later, this social structure would be a problem that would have to be completely reversed. Because the state of Israel established by the modern structure to survive on this social stratification to be able to continue to rise and society according to the needs scheme (Morag-Talmon, 1989: 27) would have to be organized.

Conclusion: Israel as a State in the Palestinian Territories; but how?

The State of Israel has the qualifications which can be considered as state among the modern states. However, in terms of development, European states, like the bourgeoisie or the Eastern nations, have risen separately from the land-based developments. The state has tried to have good photocopies, which are taken from different examples with many organs and structures. As a country in which international balances intensively interact with internal determinants, Israel is not, in fact, a blatantly self-established state, and even with this characteristic, it has an adventure different from the stories of other similar countries.

The Jews, by shaping the state of Israel, have acted in the international equilibrium from the beginning. This was the reason why they thought they could get a country as a result of the negotiations they had with the UK, Russia and other European countries.

At the point of internal balances, as we mentioned above, the immigration of Jews to the region was not welcomed by the Arabs living in the region. But they were not able to prevent this, and they did not have a strong authority. However, they took what they wanted in good interaction with Arab land lords. Obligation to protect the land they acquired was occurred. Because they did not see the settlements of the Jews as legitimate and accepted them as invaders. The Jews, armed organizations that they had established to protect this land ownership, would carry out massive terrorist attacks against the Arabs and transformed them into terrorist organizations that would assassinate British soldiers. When the State of Israel was officially established, these organizations, which would form the foundation of the Israeli Army and the Ministry of Defense, would have been forced to clean the marginalized groups within them. In this regard, it would not be wrong to say that the state of Israel was founded by disagreements over the sharing of land ownership. But it is only built upon that defending the thesis is to simplify the matter. Because, as it is defended, the thesis that society (and therefore state) started to stratify over land sharing seems to be impractical with the fact that the opposing poles already existed in the case of Israel in the case of hostile societies.

All these waves of migration necessary for the survival of the state of Israel were creating a new wave of conquest. Because a society from almost zero had to be built. So to speak, the Jews had to build their state on the conquest of the Jews in order to survive in the Palestinian territories. For all these reasons, Israel organized itself through the nation-state system, which was considered as the left key of the modern state in order to dissolve these differences in a single pot.